

Vertinimo komisijai

**V LIETUVOS MOKINIŲ ETNINĖS KULTŪROS OLIMPIADA
ŠALIES ETAPAS**

ETNOKULTŪRINIO PAŽINIMO TESTAS

**TEMA „LIETUVOS ETNOGRAFINIAI REGIONAI: TRADICINĖ MUZIKA,
TAUTINIAI DRABUŽIAI, TRADICINĖ ARCHITEKTŪRA, KULINARINIS PAVELDAS,
REGIONINIAI PAPROČIAI“**

Amžiaus grupė: 5–7 kl.

60 taškų

Užduočių atlikimo laikas:

45 min.

Kėdainiai

2023 m. balandžio 28 d.

Vaizdo klausimas: <https://www.youtube.com/watch?v=KcNtcRBBQ3Q>

1. Vaikų ir moksleivių konkurso „Tramtatulis“ laureatų koncerto 2021 m. Vilniuje vaizdo įrašuose matysite tris skirtingų Lietuvos etnografinių regionų atlikėjų pasirodymus. Peržiūrėję įrašus atsakykite į klausimus:

1.1. Kuriems etnografiniams regionams atstovauja dainininkai?

Įrašas Nr. 1 _____ Suvalkijai (Sūduvai)

Įrašas Nr. 2 _____ Aukštaitijai

Įrašas Nr. 3 _____ Žemaitijai

3 taškai
Vertinimas

1.2. Kas leidžia suprasti, kurio etnografinio regiono atlikėjai atvyko į konkursą? Išvardinkite du požymius:

1) _____ tautiniai drabužiai

2) _____ tarmė (galimi kiti atsakymai: dainavimo maniera, dainos žanras)

2 taškai
Vertinimas

1.3. Kuriame įrašė skamba sutartinė? Nr. ___ 2

1 taškas
Vertinimas

2. Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvade yra įrašytos skirtingų etnografinių regionų 55 tradicijos. Lentelėje prie nematerialaus kultūros paveldo vertybės pavadinimo įrašykite etnografinio regiono pavadinimą, pasirinkę iš sąrašo: *Dzūkija (Dainava), Mažoji Lietuva, Žemaitija*.

Kurtuvėnų Užgavėnės	Žemaitija
Drevinė bitininkystė Varėnos krašte	Dzūkija (Dainava)
Kuršių marių burvalčių vėtrungių gamyba	Mažoji Lietuva

3 taškai
Vertinimas

3. Pasižiūrėkite į miesto, kurio pavadinimas kilęs nuo marijonų vienuolyno, įkurto 1758 metais, herbą. XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje miestas tapo lietuvių tautinio atgimimo židiniu, čia gimnaziją baigė daug tautinio atgimimo veikėjų, iš jų net trys Vasario 16-osios akto signatarai.

3.1. Apie kokį miestą kalbama? _____ apie Marijampolę

1 taškas

Vertinimas

3.2. Kurio regiono simboline sostine jis laikomas? _____ Suvalkijos (Sūduvos)

1 taškas

Vertinimas

3.3. Kas pavaizduota herbe? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Protėvių karžygio vėlė
- Šv. Jurgis nugali drakoną
- Vytautas Žalgirio mūšyje

1 taškas

Vertinimas

4. Kuriame etnografiniame regione yra šios lankytinos vietos: Zanavykų muziejus, Jono Basanavičiaus gimtinė ir Lietuvos tautinio atgimimo ažuolynas?

_____ Suvalkijoje (Sūduvoje)

1 taškas

Vertinimas

5. Nuotraukoje matote pirmąją Lietuvos sostinę.

5.1. Kuriame etnografiniame regione ji yra? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Žemaitijoje
- Suvalkijoje (Sūduvoje)
- Aukštaitijoje

1 taškas

Vertinimas

5.2. Kaip ji vadinasi? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Kaunas
- Kernavė
- Telšiai

1 taškas

Vertinimas

6. Šio etnografinio regiono žmonės pagal gyvenamąją vietą, gyvenenos ypatumus, tradicinės kultūros bruožus skirstomi į *šilų, laukų* ir *Užnemunės*. Apie šilų gyventojus yra sakoma: „*Šiliniai vos gimį, o jau grybauc moka*“. Kuriame regione gyvenantys žmonės taip apibūdinami? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Dzūkijoje (Dainavoje)
- Suvalkijoje (Sūduvoje)

1 taškas

Vertinimas

7. Kuriame etnografiniame regione buvo spausdinami lietuviški leidiniai, kuriuos per valstybės sieną gabenო knygnešiai spaudos draudimo metais? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Aukštaitijoje
- Mažojoje Lietuvoje
- Dzūkijoje (Dainavoje)
- Suvalkijoje (Sūduvoje)

1 taškas
Vertinimas

8. Per atostogas Jonas svečiavosi pas močiutę Anykščiuose. Jis aplankė muziejų, kuriame sužinojo daug įdomių dalykų apie žmogaus ir arklio draugystę. Pažymėkite, kuris tai muziejus:

- Jono Biliūno gimtoji sodyba – muziejus
- Antano Baranausko klėtelė
- Arklio muziejus

1 taškas
Vertinimas

9. Perskaitykite ištrauką iš Motiejaus Valančiaus kūrinio „Palangos Juzė“: „*Jau paūgterėjusį sūnų tėvas [Palangoje] vedė su savim silkelių žvejoti, plekšnių gaudyti, menkių meškerioti ir vilkti iš jūros kerpes su gintarais. Bet žuvies neblaimėdamas, vieną kartą sakė moteriai savo: „Ar žinai ką, motyn: mūsų pajūrio smiltys maž teduoda duonos, aš ketu Juzę nuvežti į Klaipėdą, kad amato išmokyti.*“ Atsakykite į klausimus lentelėje:

	<p>9.1. Kuriame etnografiniame regione Juzė su tėvu žvejojė ir rinko gintarus? _____ Žemaitijoje</p> <p>9.2. Į kurį etnografinį regioną tėvas ketina siųsti Juzę mokytis? _____ į Mažąją Lietuvą</p> <p>9.3. Kokio amato išmoko Juzė? _____ siuvėjo (kriaučiaus)</p>
---	--

3 taškai
Vertinimas

10. Stelmužės ąžuolas – seniausias ir storiausias Lietuvoje augantis paprastasis ąžuolas, vienas seniausių ąžuolų Europoje. Kuris Lietuvos etnografinis regionas didžiuojasi turėdamas šį gamtos paminklą?

Aukštaitija

1 taškas

Vertinimas

11. Liepos 6-oji, Mindaugo karūnavimo diena, vadinama ir tautinio kostiumo diena. Šia proga visi pasaulio lietuviai kviečiami pasipuošti tautiniais kostiumais ar jų detale ir kartu sugiedoti Lietuvos himną.

11.1. Pažiūrėję į nuotrauką atsakykite, kurio etnografinio regiono atstovai susirinko giedoti „Tautiškos giesmės“.

Mažosios Lietuvos

11.2. Kuri tautinio kostiumo detalė būdinga tik šiam regionui? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Kykai
- Gintaro karoliai
- Delmonai

2 taškai

Vertinimas

12. Matote visų penkių Lietuvos etnografinių regionų atstoves, pasipuošusias tautiniais kostiumais. Kuriems etnografiniams regionams atstovauja merginos ir moterys (surašykite iš eilės iš kairės į dešinę):

- 1) _____ Mažajai Lietuvai
- 2) _____ Suvalkijai (Sūduvai)
- 3) _____ Dzūkijai (Dainavai)
- 4) _____ Aukštaitijai
- 5) _____ Žemaitijai

5 taškai
Vertinimas

13. Kuo puošdavo galvas dzūkės merginos? Pažymėkite keturis teisingus atsakymus:

- Gėlėmis, gėlių vainikais
- Kykais
- Susipindavo kasas, niekuo nedengė galvos
- Galionais
- Karūnėlėmis
- Nuometėliais

4 taškai
Vertinimas

14. Matote vienos iš pavasario švenčių simbolius.

Nr. 1.

Nr. 2.

14.1. Kaip jie vadinasi? _____ verbos

1 taškas

Vertinimas

14.2. Kur Lietuvoje tradiciškai gaminamas nuotraukoje Nr. 1 matomas šventės simbolis? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Vilniaus krašte
- Klaipėdos krašte
- Šiaurės Aukštaitijoje

1 taškas

Vertinimas

15. Tai pučiamasis instrumentas *birbynė*. Kaip jis dažniausiai buvo vadinamas Suvalkijoje (Sūduvoje)? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Sekminių rageliu
- Dūdele su rageliu
- Velykų rageliu

1 taškas

Vertinimas

16. Nuotraukose matote, ką iš tradicinės pavasario šventės anūkams lauktuvių parvežė seneliai.

16.1. Kuriame mieste ši šventė tradiciškai vyksta jau beveik 400 metų?

Vilniuje

1 taškas

Vertinimas

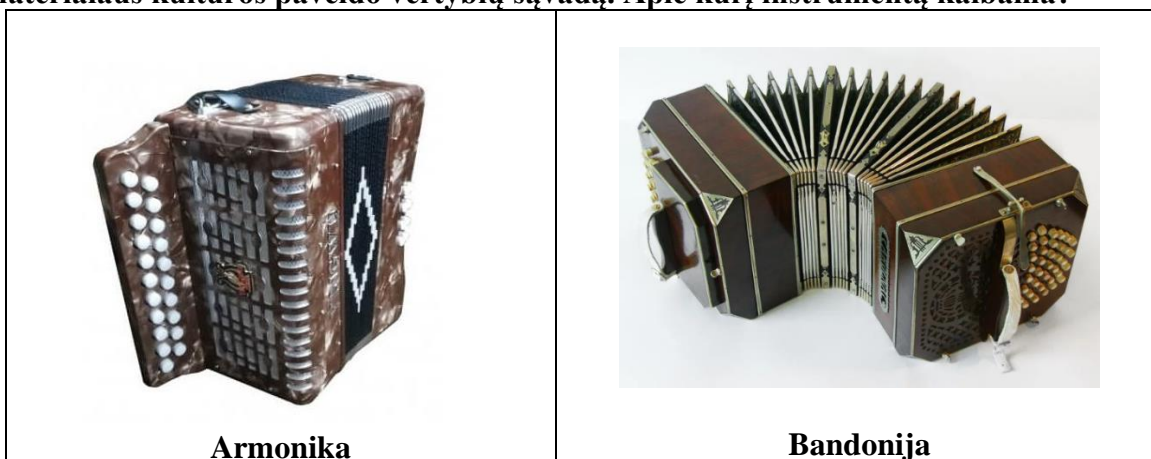
16.2. Kaip ji vadinasi?

Kaziuko mugė

1 taškas

Vertinimas

17. Paveikslėliuose – du dumpliniai muzikos instrumentai. Vienu iš jų itin mėgsta muzikuoti žemaičiai. Muzikavimas šiuo instrumentu Tauragės krašte yra įtrauktas į Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadą. Apie kurį instrumentą kalbama?

Armonika

Bandonija

apie bandoniją

1 taškas

Vertinimas

18. Kokiais instrumentais groja šie konkurso „Tramtatulis“ laureatai? Kuriems etnografiniams regionams būdingi šie instrumentai?

Instrumento pavadinimas:

_____ Skudučiai

Kuriam regionui būdingas:

_____ Aukštaitijai

Instrumento pavadinimas:

_____ Kanklės

Kuriam regionui būdingas:

_____ Suvalkijai (Sūduvai)

4 taškai

Vertinimas

19. Kokie statiniai aukštaičių sodybose buvo gausiai puošiami drožiniais, puošniomis langinėmis ir durimis? Parašykite nuotraukų apačioje atsakymus, kokie tai statiniai, pasirinkę iš sąrašo: *pirtis, svirnas, pirkia, tvartas*.

Svirnas

Pirkia

2 taškai

Vertinimas

20. Žemaitijoje paplitę ir dažnai prie sodybų statomi tokie smulkiosios architektūros statiniai. Kaip jie vadinasi? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Koplytstulpiai
- **Koplytėlės**
- Stogastulpiai

1 taškas
Vertinimas

21. Paveikslėliuose matote namų puošybos elementus.

21.1. Kaip jie vadinami? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- **Lėkiais**
- Vyriais
- Kertėmis

1 taškas
Vertinimas

21.2. Kokia pastato dalis jais buvo puošiama? _____ **stogas**

1 taškas
Vertinimas

22. Kuriuose dviejuose etnografiniuose regionuose gyvenamasis namas buvo vadinamas *stuba*? Pažymėkite du teisingus atsakymus:

- Mažojoje Lietuvoje
- Žemaitijoje
- Suvalkijoje (Sūduvoje)

2 taškai
Vertinimas

23. Mokiniai per pavasario atostogas keliavo po Žemaitiją. Kuriais iš šių tradicinių patiekalų jie buvo vaišinami? Pažymėkite tris teisingus atsakymus:

- Grikine babka
- Kastiniu su bulvėmis
- Virtieniais
- Pusmarškone koše
- Kanapine druska su bulvėmis

3 taškai
Vertinimas

24. Į kurią etnografinį regioną reikėtų nuvykti norint paragauti tikros bulvinės bandos, keptos ant kopūstų lapų? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Į Dzūkiją (Dainavą)
- Į Žemaitiją
- Į Aukštaitiją

1 taškas
Vertinimas

25. Iš kurių etnografinių regionų kilusios šios žymios asmenybės? Kokie jų nuopelnai, veikla ir darbai? Užpildykite lentelę:

Asmenybė	Iš kurio regiono kilę?	Kuo reikšminga jų veikla, kokie nuopelnai Lietuvai? (Pažymėkite po vieną teisingą atsakymą apveddami „varnelę“)
 <p>Vincas Krėvė Gimęs Subartonyse, Alytaus apsk.</p>	<p>Iš Dzūkijos (Dainavos)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Gydytojas, prozininkas, poetas, publicistas, kritikas, vertėjas, laikraščio „Varpas“ redaktorius, vienas iš lietuvių tautinio sąjūdžio ideologų. Lietuvos himno autorius. ✓ Žymiausias Lietuvos knygnešys, publicistas, „Aušros“ ir „Varpo“ bendradarbis. Buvo sukūręs draudžiamos spaudos platinimo tinklą. ✓ Reikšmingiausias XX a. pradžios lietuvių rašytojas, dramaturgas, lietuvių literatūros klasikas, profesorius, politinis veikėjas, tautosakos rinkėjas. Tradicinius lietuvių tautosakos motyvus naudojo savo kūrinuose (pvz., „Dainavos šalies senų žmonių padavimai“).
 <p>Vincas Kudirka Gimęs Paežeriuose, Vilkaviškio apsk.</p>	<p>Iš Suvalkijos (Sūduvos)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Gydytojas, prozininkas, poetas, publicistas, kritikas, vertėjas, laikraščio „Varpas“ redaktorius, vienas iš lietuvių tautinio sąjūdžio ideologų. Lietuvos himno autorius. ✓ Žymiausias Lietuvos knygnešys, publicistas, „Aušros“ ir „Varpo“ bendradarbis. Buvo sukūręs draudžiamos spaudos platinimo tinklą. ✓ Reikšmingiausias XX a. pradžios lietuvių rašytojas, dramaturgas, lietuvių literatūros klasikas, profesorius, politinis veikėjas, tautosakos rinkėjas. Tradicinius lietuvių tautosakos motyvus naudojo savo kūrinuose (pvz., „Dainavos šalies senų žmonių padavimai“).
 <p>Jurgis Bielinis Gimęs Purviškiuose, Nemunėlio Radviliškio vls.</p>	<p>Iš Aukštaitijos</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Gydytojas, prozininkas, poetas, publicistas, kritikas, vertėjas, laikraščio „Varpas“ redaktorius, vienas iš lietuvių tautinio sąjūdžio ideologų. Lietuvos himno autorius. ✓ Žymiausias Lietuvos knygnešys, publicistas, „Aušros“ ir „Varpo“ bendradarbis. Buvo sukūręs draudžiamos spaudos platinimo tinklą. ✓ Reikšmingiausias XX a. pradžios lietuvių rašytojas, dramaturgas, lietuvių literatūros klasikas, profesorius, politinis veikėjas, tautosakos rinkėjas. Tradicinius lietuvių tautosakos motyvus naudojo savo kūrinuose (pvz., „Dainavos šalies senų žmonių padavimai“).

6 taškai
Vertinimas

Šaltiniai:

1. „Lietuvos etnografiniai regionai“. Ethnographic regions of Lithuania 2015, Terra Publika.
2. Seminaro „Lietuvos etnografinių regionų pažinimo įtraukimas į etnokultūrinį ugdymą (pasirengimas IV Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiadai)“ įrašas: <https://www.youtube.com/watch?v=j8hk8qTQOGM>
3. Seminaro „Lietuvos etnografinių regionų pažinimo įtraukimas į etnokultūrinį ugdymą (pasirengimas V Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiadai)“ įrašas:
https://www.youtube.com/playlist?list=PLJvsSzqYB9XGZynB12K_vtblrZO6367CJ
4. TRADICIJOS. Iliustruota Lietuvos enciklopedija. „Šviesa“, 2005
5. <https://ekgt.lt/etnografiniai-regionai>
6. <https://savadas.lnkc.lt/bylos.html>
7. Lietuvių tautinis kostiumas. D. Keturakienė, LNKC, 2006: https://lnkc.lt/eknygos/lt_kostiumas/pradzia.htm
8. <https://www.rutazalioji.lt/>
9. <https://lt.wikipedia.org/wiki/>
10. <https://www.vle.lt/>
11. <http://www.skoniukelias.lt/>
12. <https://www.youtube.com/watch?v=BqAA-bRdJM8&t=806s>
13. Slaviūnas, Zenonas. Sutartinės, 1958–1959, 3 t.